

Med rätt att få kallas padparadscha!

Padparadschakristall
Sri Lanka.

Obehandlad, nästan-padparadschakristall, Umba, Tanzania.

Padparadscha, Sri Lanka

Padparadscha.

DET ÄR BARA ATT SVEPA MED BLICKEN över guldringarna med blå stenar. Safirer. Safirernas totala dominans inom det blå spektrumet har fått många att likställa safir med färgen blå. I själva verket förekommer safir i regnbågens alla färger utom röd. Röd safir går istället under namnet rubin.

SAFIRER AV ANNAN FÄRG ÄN BLÅ kan vara lika vackra och sällsynta som blå safir, vissa till och med sällsyntare, ändå är deras pris i finare kvaliteter oftast inte mer än en skugga av den blå safirens. Dessa safirer har inga egna namn utan namnges genom en beskrivning av färgen.

Ett undantag finns. Det stavas padparadscha.

Det säregna ordet är namnet på orangerosa safir, en juvel vars pris kan nå 30.000 US dollar per carat.

VAD LIGGER BAKOM det romantiska namnet? Ursprunget är lotusblomman, *Nelumbo Nucifera*. Ordet padparadscha är sprunget ur *padmaraga*, en hopskrivning av sanskrits namn på lotusblomma – *padma*, och dess ord för färg – *raga*.

Färgen inte bara skapar en padparadscha utan är också dess viktigaste attribut.

Färgen en safir ska ha för att få kallas padparadscha beskrevs väl i en artikel i tidskriften *Gems & Gemology* 1983, av den respekterade gemmologen Robert Crowningshield. Han skrev *"It is GIA's (Gemological Institute of America) opinion that this color range should be limited to light to medium tones of pinkish orange to orange-pink hues."*

De pastellartade orangerosa nyanserna som Crowningshield beskriver är vad som idag definierar en padparadscha. Safirer med denna färg har sedan långt tillbaka hittats på ön Sri Lanka, före detta Ceylon, utanför Indiens sydspets.

PRINCIPEN ATT EN FYNDORT har högre anseende än andra är om möjligt än starkare för padparadscha än för andra safirer. Sri Lanka är padparadschans land. Kopplingen mellan Sri Lanka och padparadscha är så stark att vissa anser att padparadschor från Sri Lanka är de enda som ska få bära namnet. Absurt, anser Ruby & Sapphire-författaren Richard Hughes, som förkunnar att den finaste padparadschan han sett härrörde från Quy Chau-distriktet i Vietnam.

Fina exemplar av denna speciella safir hittas också i Tundurudistriktet i Tanzania, de relativt nyupptäckta fyndigheterna i Nayar, Burma, samt runtom i det 4 000 kvadratkilometer stora ädelstensförande området vid Ilakaka på södra Madagaskar.

LIKA VACKER SOM EN ORANGEROSA SAFIR ÄR, lika outtröttlig är debatten kring exakt hur en orangerosa safir ska se ut för att få kallas padparadscha. Säljare tänjer på gränserna för att kunna kalla just sin sten för padparadscha och få dubbelt betalt. Köpare tackar inte nej – att ge sin fästmo en padparadscha låter bra.

De som redan äger en fin padparadscha kämpar emot och försöker begränsa omfattningen för att deras egen sten ska behålla sin sällsynthet.

David Federman på *Modern Jeweler* citerar en ädelstensslipare i New York med 25 års erfarenhet av att köpa padparadschor: *"Padparadscha" is one of the most abused gem names I can think of. In fact, Ceylonese dealers use it as a catch-all term for any sapphire that can't be considered ruby."*

Många med makt i ädelstensindustrin har velat behålla den exklusiva termen padparadscha exklusiv, och klamrat sig fast vid Sri Lanka-padparadschornas traditionella pastelljusa ton. Så när betydande mängder orangerosa safirer med något mörkare ton och ibland med ett sting av brunt påträffades i Umba, Tanzania, tog det stopp. I sin artikel 1983 sammanfattade Robert Crowningshield branschens avböjande på de nya safirernas knackning på padparadschadörren: *"Lacking delicacy, the dark brownish orange or even medium brownish orange tones of corundum from East Africa would not qualify under this (padparadscha) definition. Deep orangy red sapphires, likewise, would not qualify as fitting the term Padparadscha."*

Den definition av padparadscha som Robert Crowningshield beskrev i sin artikel befästes slutgiltigt av American Gem Trade Associations nu nedlagda gemmologiska laboratorium. Med spektrofotometer bestämde de på vetenskaplig väg – med hjälp av en stor mängd padparadschor som fristående handlare bidragit med, främst från Sri Lanka kan tänkas – ett område på färgkartan som en padparadscha måste hålla sig inom.

Därmed blev allt frid och fröjd, inte sant? Nej, det verkliga felet fanns med redan från början. Vi ska finna att bakom det vackra namnet padparadscha ligger inte bara historia och ett ökat pris, utan ett högst relevant, sedelärande exempel på en av ädelstensvärldens mest frustrerande egenheter. Detta reds ut i nästa nummer.

JOHANNES ORSTADIUS

TS fakta padparadscha

MINERALNAMN: korund

KEMISK SAMMANSÄTTNING: Al₂O₃

MOHS HÄRDHET: 9

DENSITET: 4,00

BRYTNINGSINDEX: 1,762 – 1,770

IMITATIONER: synteter skapade genom en mängd olika metoder, med Verneuil (tillgänglig sedan 1900-talets första årtionde) som den vanligaste. Även glas och dubletter.

BEHANDLINGAR: som regel värmebehandling, vilket är accepterat av handeln. Även bestrålning, ytbehandlingar som innefattar oljning eller färgning. Sedan 2001 även diffusion i stor skala, oftast med beryllium (Be). Dessa padparadschor känns igen på sin homogena och sällsamt klara färg, goda klarhet och tecken på högttemperatursupphettning. De allra första uppvisar ett brandgult ytskikt på rosa grund.